

300 fr. au.
924-25.

Birolator piadalit:

D^r. Illyefalvy V. Jozsa
is

D^r. Borok Jozsef
professor univ.

Debrecen, 1925. april 1.

Ufogyadam.

Debrecen 1925. april 1.

Ufogyadam! de Mufogy
Debrecen, 1925. april 1.

D. S. S. S. S.

K. S. S. S. S.
E. i. S. S. S.

A lagosítás előnye és
hátrányai

Államtudományi doktori
értékelés.

Írta: Veress Lajos.

Források:

- Bozóky: Közigazgatási politika 1923.
- Csillag: A tájósítások ügye Alsó-Lotha ringrában, 1893.
- Földes: Társadalmi igazságok II. 9/13
- Návrátil: A társadalmi igazságok és a közhatalomok viszonya
- Szekely I: A tájósítások kézikönyve 1901
- Lánosy: A faluközösség szervezete 1881

CSÁTHY PÉTER K. T. DEBRECEN

A Saporítás csomjai és hídrányai

A földbírák történetével foglalkozó írások között igen nagy csoport van az, hogy a magántulajdonat mindennél a köztulajdon előzte meg. Maine, Morgan, Savalgyó azok az írások, akik ezt a tételt védelmezték.

Bár az a kérdés inkább több oldalról cáfolásban részesült és voltak olyanok akik már a legrégebb időtől kezdve felvették az egyéni tulajdonat, mint Püstel de Coulanges a görögörnél és

a romáknál, mindazonáltal megállapít-
 ható, hogy nagy egyetben a közös birtok nagy-
 szólván mindenütt megelőzi az egyéni bir-
 tokot. A közös tulajdon az egyéni tulajdon elő-
 nyomulásával előzti meg a jelentőséget,
 de egyben nem szünt meg, legtovább Orosz-
 országhoz tartja magát. Nálunk az első bir-
 tokrendszer, a nemzetiségi vállalkozás rendszer
 volt a régi birtokrendszer maradványai
 míg ma is sok tekintetben keresztet a hatá-
 sokat. A birtokhoz tartozó parcellák jel-
 szólványa mellett a gazdaság nem függet-
 len, sok költséggel, időpazarlással, földjari-
 tsatok nehezen észlelhető, ezért szűrés-
 ké válik a birtokrendszer ágyváltás, öngyökös

mondja Földes Béla. Kötészetünk fő része a
 Jazyvítás, aminek előnyei és hátrányainak viz-
 gálata.

Belső és külső és Jazyvítás a föld-
 birtok viszonyokat?

Először felvázolja annak, hogy jitzbány-
 ság előlétesével, az urbéri kapcsolatok meg-
 szüntetésével a paraszt birtok fizikailag fel-
 szabadult, de ennek dacára is az ország-
 gazdasági körülmények jó nagyrésze meg-
 ma is kevés mértékben van. A föld-
 nek tulajdonosi átmenése, bár az egyéni
 tulajdon jelentős csökkenést képes elő-
 varázsolni, nem látjuk, valóban keveset is-
 toztatott a régi gazdasági állapotban. Nyilván

upon patriarchalis gardosági rendszer iral-
 kodik országzesté most is, mint a régi jó
 időkben, mikor a közö gardabatis vöü dívat-
 ban. Megtaláljuk még ma is a németertel
 átvett hármos forduló, illető a nyomáson
 gardosági mirdot, melyhez a föld népo,
 csupán széküvöl oly göcsösön ragasztva.
 A különbség legfejebb az, hogy ma már rit-
 kán akadhatni egy egyis telek után járó-
 gész parcellára, de annál sűrűbben vöj-
 telcu elaprózott, elrészteltett földszallagok.
 kökra, melyek széküvben alig terjednek
 ki egynek barázdát.

Ezek a földbirtokok kökra hol 12,
 hol 24, hol meg köbt apró részletek kökből
 állanak, valamennyikből azontanáig telik
 ki egy-egy meggel telek. Csakhaman egy a

daraboska földet is gazdasági felhasználás
a határon.

Az ily jellegű parcellákra a nagy
művelésére természetesen aránylag sok i-
dő és munka felhasználásig és mint a
felaprózottabb a határ: annál több műn-
ka erő szükséges. Tehát az abszolút esetben
kevesebb elhatár, mert ott van a birtokos,
mely a birtok gazdák aznál a társas
zatik: a forduló. Ez pedig az a kötele-
xi a gazdaság, hogy egyes időkben csak azt
vehet, amit a többi, melynek darab föld-
jel pedig annál a nyaralók kell hogy van.

Ez a bizonyos közömbös gazdasági
rendszer, melynek keretében a mezőgazda

sáj nem tökéletesítés, sem betyegjére
nem lehet. Kérem meglik valótka a kis-
biskopsorsány gurdasági mi szeri áimok,
hozzamora tolságának.

A gurdasági munkák egy része,
sok terjedelmű fagyva egyáltalán öngye nem
lév az okozom földműveléssel, mert a fej-
lődés elé gátat vet.

A gurdasági munkák egy részét
meg lehetne van assal, hogy az ily kálterjes
gurdasági munkák felebe csak a hátrány
s a mai megvalósul gurdasági viszonyait-
nak kitéve meg nem lehet. Az is hir-
desi jó része, hogy a közönség rendszer
az, mely leginkább biztossá teszi a jó

CSÁTHY FERENCZ M. T. HIRDEZÉS.

gondolkozást. Csak az a baj, hogy a jó tá-
 noiság kevesen hallgatnak, s a jó tá-
 nácsot még kevesebben követték.

Ítulónősen a mi népmunkánk hit-
 és szokása gyarorsb nagy befolyást a me-
 ző és közigazgatásra, amennyiben a szokás
 bilincseit csarván próssakkal lehet mák
 meglátsani. A mi földműves néprúd
 legnagyobb része a gardálkodásból is,
 nagy mint más szokásaiból, a régi
 hagyományok szerint hazaszkodik.
 Bizalmatlansággal, rideg közömmel viel
 vesik minden újítás iránt. Többől a
 helytelen felfogásból pedig nem is ki-
 jórakítható.

Már pedig bármely oldalról kerint
 ünk is, a hazasítás a legfontosabb

Közgazdasági tevékenységek egyike. Miben áll ez valóban? A communitas alatt a községek költségainak újabb felosztását kell érteni. Mielőtt nyúlnánk a községhez, miniszternek tartozik földhöz-
 sorozás utján gútnak, azt rendszerint költ, drágábbul kapta meg, minthogy
 vellesztébe előállított, az a helyzet, hogy egy bíróságnak a földje 8-10 helyen
 szétszórt terület és ez természetesen az okmány-gazdálkodásnak, akadályaül
 szolgáltsa az egyes parcellák közötti meg-
 gyűlés is sok területet voltak a mű-
 velésből. Így merült fel az a gondolat, hogy az okmány művelés előmozdítására céjárt
 is, s egyúttal magának a kisbíróságnak
 érdekében; emellett kellene a határ

különböző pontjain elterülő" földterü-
ket. A Magyarok (nehát albán, de,
hogy a székelyek is) feroő, de egy földter-
sokos tulajdonában levő" földterületek egy
darabban elaltatnak ki.

Látnak, hogy prohet lehet fethor
ni egy pajárás meuet' s meg évek-
kel küzdeneek meuet'.

I.

Mindenekelőtt a Magyarok, meuet'
prohet keu foglaltozniunk. A köznép
közébe még áttalánssuó uterjedt
meuet' meuet' meuet' a Magyarokkal szem-
ben. Vizsgáljuk meuet' orait.

Famrak, a Magyarok meuet' ellen
ségei, mert ez meuet' meuet' meuet'
meuet', annál fogva, hogy meuet' ez a

Kezefelül helyzet megjelölését biztosit.

Természetes, hogy ezek meuszik. De ugyanígy meuszik a tagozatokról azok a földesurak és más emberek, akiknek sokasága még az a föld, ami van, még pedig azért, mert a tagozatok után megbrájl a föld és így kevesebbet me-
reztetnek. Főleg ezek terjesztik aztán a tagozatás meú az években, melyek révén
deu öngyógyalva a révellezők:

1. Lokan azt mondják, hogy ha tag-
ban van, a birtok, az egész teónia ki-
van kéve a jéverésnek, miúha az egész
hatalomban stauszát feroó kisebb feroó-
letű parcellák közül és egy - kétőt: kö-
nyebben elviselhető a Rör. Azonban a jé-
veréstől való meú mezejét egyenü baltie-
delemnek terümelhetjük illetőleg minő

síthetjünk. A tapasztalat, azé bizonyítja, hogy
 a jegyverés nem keskeny helyes szabvány
 szokott prozbitárii s nem csak ritka eset-
 tek éri a határt, mint az a rögzítés hispi,
 de egész vidékesek befőntek. Az arifel-
 ti a komissiót az a bizonyító károsaját,
 hoz is fordultak erigbél s azé támogatott
 bírtknót annál inkább megsehté; mert
 imj példosult gondolatrodial folytoshat, az
 nek kövéléstében a bizonyítási díjak
 inkább módjában van megfizetui. —

2. Nem az aggodalom, hogy az a to-
 gosi társulat kopetolotban a rögzelő is fel-
 osztás alá kerül és nem lesz rögzelő, nem
 lesz nyar és nem lesz rögző csőtis, gulyás
 és kanyós; a his bírtknót nem korthot
 marhót juhok, sertés, liba, pulyka stb.

Er az ellenérték már a kormányzó
gardasági reutofortban győzteszük*

A föld felújítására (1848) a vizog-
nyok éppen nem voltak olyanok, hogy a
földművelés nagyobb lendülettel vehetett
volna. Még a nagyuradalmarban is a
beismerés gardasági, a birtoknevelő
sok befolyásos női részük.

Abban az időben amikor alig volt
egy talpalatnyi föld, melyen ne dúlt vol-
na török- tatár, német, hajdu, kuover,
és labancz seregnek kegyetlen dúlta, Ami-
kor köplesztői némiképp csak fűt vonalak-
nál terjedtek s inkább hadi célokból é-
pültek, a tűzöt kivéve vízi útjaink nem
voltak, varntak nem irányították a közle-

* Spékely Ferenc: S. Magyarországi kértés, 1901. 28 l.

kedvét, midőn a termelők csak mehezni
és oppont olcsó ártam lehetett jóté-
siteni; ezentw ló, marha és más lábas
jószág nagy keresetnek örendett, mi-
dőn országjárta földözönny dívott, mely
rendszabw bizonyo időben a határvata
más - más rész kévül időzati felszárás és
művelés alá s a jobbány (dejmával) kor-
toztá földes urának; a földnek csak elenyésző
rés, csak egy rész vett eki alá vonta s a föld
termésének kulymab rész legelőül használ-
tott s kizárólag az állattenyésztés vör fő-
szerepet a romságokon is. A gazdaság bap-
lalója a birtok keutetésére keresztülvétel
az állattenyésztés maradt.

A vör jobbány pekeknak egyéni
tulajdonba menés után a vör urbátok

võu földesuraitsól gondoságitay is küiön vát
 Fara. s ekkor an pordyélé közös legelő is ten-
 derés tárgyát képezte, midőn is az urberesek
 közlegelője elvüloni tettek.

As ilyen közlegelő, mely annyira ked-
 vet s meynete fentor kisácsát a köznép
 kegyel - láttal küzd, tiltomyire olyan terüles,
 meynit a határoendefisok, mint művelésre
 nem alkalmasok s ajott minőségű földertől
 elvülonimeles st.

Pajvánváros, komj addig, mig közsé z
 kerület, epésséggel seuri nem kötődik vele, de
 auint gondot Ross, annak más jól felhasznál
 évekiben au, járítás átal minél jobban hasz-
 nosítani.

Elleubed ha a közlegelő jó minőségű
 föld, mely nagy termelése is alkalmas, föltök

noszokt jövevényre válik a kibocsátás ha-
noszokt, ha felszámolás után művelés
alatt lévő földet alakul.

A közlegelő tehát a mai kor zseui-
vegyén népe csak keleményes örökség-
nek tekinthető. A közlegelő szótlen meg-
nyitását kívánja, mert emellett aradályos
mészesz perdy kívánja a szegények meg-
javítását* és a területet is egyenlő tulaj-
donná kell tenni.

A közlegelő - mint ódon intézmény
megfelelően a régi viszonyoknak és szük-
séleteknek, abban a korban, midőn
az állam, a nép, a közlegély, a család és
az egyén igényei nem messze terjedtek, mi-
dőn olcsó világot éltek és mindenről minden
szükséglet alá, de ma már a gazdasági új

* Földes név: Párisi adóügyi gondoság tan. II. 28 p. 2. j.

CSÁTHY FERENCZ K. T. DEBRECZEN.

szükségletén, a munkabér, a sokféle közfer-
 nek rendelkezésével, a valódi gazdasági és
 dekeivel hasonló nyugvást jelentenek az ilyen
 ideális állapot fentartásán, mert káros és ve-
 szélyes.

Az állattenyésztés első feltétele a
 bővítés tartarmány, amiben a közlegelőn elő-
 söltető jótételek nem részesei, míg ellen-
 ben a szarvasok mielőtt és alkalmas nyúl
 a gazdaság mesterséges tartarmány be-
 létele, kevés költségrel és becsülettel
 több példát is anyagra lehet nyelni.

Közvetlen módon a közlegelőre, és
 de ez is csak melléknyerségi és nem jött a
 lappal bír, hogy meggyőzően a csupán
 hozzájárul is tartalmának a közlegelő
 mellett jótételek. De ez tartalom és fel

áttal a respektussal, mely a betegekre és
Fertőzők köztélésénél az orvosok háf-
nosítottom kézik.

Mind a tejesőket korokoztatva,
nyilván közhatalom v. közlegető követti
szentesítés.

3. Nem ellen vetés az is, hogy költse-
gessék a gondolatok és tanácsok birtokában,
mivel az új birtok rendszerezésén, nagyobb
birtokában a majorságok, tanácsok, gond-
sági épületek felépítésére sok költéséggel jár.

A tanácsok szerkesztés követelménye,
hogy a hatom vetés - jogúval, a váltógar-
daságnak kell felváltani. Ez az álme-
net és új beendelés és bizonyos, hogy
kezdetben nagyobb munkát és beundozato-
tot kíván. —

De az egyén gazdasági rendszer alá-
 tartásáért a rendszerű állapotok változ-
 zók előnyök oly sok felek, hogy azok túze-
 terelt felismerésére, a helyükre miatt ki-
 nem terjeszkedni elűnk.

Mint látni látni ki egy bizonyos egy
 olyan birtokosra nézve, arinek birtokos-
 létei ezeket ezekkel felelnek a határok, más
 maga az a körülmény, hogy egyes birtokos
 egy bizonyos vad jövedelmű anyira felelnek,
 hogy ez hamarosan közelebb minden
 rendű költéséiért. Az építkezési és más
 berühözési költések a föld értékesítés
 művelési által bizonyított a hova tovább
 fokozódó arányokhoz nagyobb jövedel-
 neknek alakjában, bizonyára busásan
 megterülnek.

4. Pévís az a mível is, hogy soká ho-
 lárk azért nem lehet tagozótkau, mert a
 holárnak egyik része yew jó minőségű,
 másik fele pedig rossz; s így megeshet-
 nek az, hogy némelyben a mind jó
 föld, másokban pedig mind rossz föld
 jutna; másrészt a holár bizonyos része,
 a lelojt bennszelénéi fogva, csak buzav-
 veltető, másik része pedig csak kapás
 növények bennszelétére alkalmas s
 így ymistum megpötlén kétné, hogy azóta
 kiknek szajok ott esze, csupán buzait,
 avam kukoricát, répát stb. bennszelét
 nének.

Mert azért körténik az ozlányzás
 és becsés, hogy a jó és yyeapést földet

a felülírt országok külön bregy gerint,
 annakor azokéval közre munkátóé mel-
 let, kiegyenlítésével.

Legyékiránt a magyar országok áru
 fő földén épen nem kapósa, mivel a
 főből kevesebb, a gyengébből meg no-
 gyobb termékéiik.*

5. Azt mondják, hogy a magyarított
 birtok csak váltógardaság mellett hoz-
 ható be a magyarított és a magyarított
 rendbe hozására fordított költségre,
 csaknem közép birtokok - 10 - 50 holdig
 váltógardaságot, kivált sorány földön,
 nem frizakhatna, mert tollósa, túl-
 unsokra kevesen a magyar földesúri
 nem volna erején rendelkezése megtrá

*Lásd Székely Ferenc: i. m. 25. l.

gyámi. A kisbirtokosok nagy általánosan
 nek, hogy hód nem lesz nyar s nem legyen
 azon a ctordad a föld nem stágy új átira.

Hogyn a közép birtokosok nem
 volnának kepesek kasszisták birtoko-
 kot a vetés forgás hoz meg kivánható
 6, 9, avagy akár 11 tannusra osztott tá-
 lak yerint kevesen megstrágyázi s az
 ing berevedésü váltó az darágú s tere-
 kesen fruytatni: Ha' eddigé, hogy az
 birtok megstrágyázi, a hotárbau ye-
 te pekvö parcelláitab? Leind a bizonyos
 meg nehezebb kört mélyet köztü.
 Merte — felebe — hamadoba —
 a dlat a förolatti földet, az utolsó
 járhotol laurágu niostrágyátale, nem

Irányzások, hanem nyamonn munkák
 s elnyernek helyüket, ha azon a jösszágle-
 gett* leírókhoz hasonlítva, hol
 tapasztalható a munka, a művelés alá vető
 fő célterületű beosztások, mely irány-
 beosztás.

A kisbirtokosok állapotának nincs
 elfogatható alapja. Ezek kevés földjűk,
 részleg erejük miatt, arra vannak in-
 teresek, hogy minél jobb minőségű föl-
 det kapjanak.

A tapasztalat éppen azt mutatja,
 hogy a birtokosok a kisbirtokosokhoz
 képest legkevésbé. Jajviták után saját-
 juk mellett ugyan azon munka erővel még
 annyi hozamot érnek földel birtok megműve-
 lésük. Ugyan a magyar földművelés Föld-
 társulat erejére Földes i. m. 286.

szelvény felépít, hogyha más kevés föld
del bír, csak akkor megödi napozámba;
ho, nincs, alakulva, vagy elég ereje bír-
lehel venni.

6. A fogorvosok elcsúszása köfo-
gása az is, hogy a munka, hogy fogorvosi
költéség fejében jókora önzésig figyel-
nek, illetményük a közlekedési és dűlő
utakra, köznevelésre vagy helyes
faiskola, vagy iskola, egy közrejár a -
jain dűlőre van, exatomákra leonau-
do területen miatt tetemre megapad.

Utakra, köznevelésre, exatomákra
közlekedést művéség van, ha nem is köz-
vetlen, de közrejár a munkára minden
hi munkára van. Ha fogorvosok nőt
más fontosabb ügyei nem vlnának,

egy nagy az utkáhozal egészben ki fej-
 tés is megendő okul fogyáhatna vége-
 hajtsáinak. Tegyrités általánával pedig
 az utok imj a ~~megy~~, mint a vezetők
 néző a legenyesebb vonalban és a leg-
 megfelelőbb helyben ~~tervezhető~~ szm-
 doztatni lehet arról is, hogy egyáltalán kerü-
 löknek eljés véterisa az országutak kelő
 nyelvényre hozzátasnak ki.

Ugyanígy elfogult legyen tehát
 valódi a tegyrités iránt, lehetetlen
 megtagadnia, hogy a tegyrités költségei
 más az első kötet is tisztán idő és
 munka nyelés, napjainkban megdup-
 lósza, meg né körülírta.

7. Kifogásképpen az is felho-

Zár, hogy a nemzetközieszen járólott, anyag
 felhasználás, kavics ásás, téglavetés,
 anyag - munkavégzés által ritkén telend
 bővül földet ajándékoztató és
 becsleto mero lehetetlenoég, amonyitan
 epehul a külön erdekek önzó töreköl
 sekro és mások károsítására vezet hel
 met. Kora

Nem nehéz kitövelni, hogy
 hova céloznak a támogatás munkoik
 Of e fajta munkoikéret. Kupperuán
 ijáoztenu araják ny amony is bizalmat
 lan, könnyen hívó népet.

II.

A támogatás hasznok nem csak
 az okozó belferjes egy vállalatokra va
 lo átérés elönyöiben látjuk, hanem

azokat kiegészítve a más nagy kérdések
heyes megoldását is várhatjuk. Szintén
hivatko van arra is, hogy új törvények
kel yandagiban a nemzeti életet. Így a föl-
veti közt jól képzett, egészséges, hű;

1.) a tagváltásoknak alkalmas módok előter-
kezni, hogy semmit sem hanyagoljon el föld-
jében, amiből hasznos lehet akár a jelen-
ben, akár a jövőben;

2.) A nemzeti aradályok végül
a földhasználat elmozdításának;

3.) lehetővé teszi a távolabbi és
közelbi megművelését és jókarsantor-
tását;

4.) hatalmas ösztön a jogalom és
munkának élvezésére, majd még olyas-
-

kat is munkára serkent, amit azért tet-
lelnek megcsinálni;

5.) A bennszerte nagyobb válto-
zósságot lehet behozni a munkát a jól fi-
zető bennszerte lehet téves, mert pl.
a fordulókat adólag dobják, ipari-
nyel nem bennszerte;

6.) a kisbirtokos osztály gazdasági
elmaradásának levidései, a közép-
birtokos osztályt sok esetben a tönkre-
menéstől megmenteni, csak egyen-
lenségek;

7.) A helyes gazdasági élet mellett
a lakosságokra való hajlomatot i el-
leltetni;

8.) csak támogatás után lehet...

szexiztenci a mezőgazdasággal kapcsolato-
sok iparág arut;

G.) véjét vet az öökös perpatvarnok,
a hozármasági villongásokból prató hí-
relmunka, a kötés éjs perlekedés eruck,
amennyek nem em, hanem sok gazdaság
juttatás más körtönte és holdusbotra;

H.) értékes és becsese férfi a fagy-
hálóit, a hozamok szabálys alalm rly-
letekne való felosztása, acsi a meg nem
kálak is ketheser könyvűi;

I.) min azeu elöngyöket pecsét be-
felőzi az a mérheltlen hozom, mely a
gazdasági függelencsűben, önállóan
baw replik.

Mindezek, min a megaimi bizo-
nyítórai a tárgyítás gy utóbbati értelem

s bizsorsítási annak, hogy a Földrajz
 tagozatával az ország köznevelési vi-
 szonyaitban megbecsülhetetlen jár-
 lási állása fe. -

Mind ezzel még mindig nincs
 kimerítve a tagozat és az elvileg
 hozzászóla. Magának az országnek
 is vitális érdek a tagozat, amennyit
 részese viszonyokat teremti és adnak
 közlő arra, hogy a gazdasági élet-
 viszonyok tisztázásának, és a tagozat
 munkálatainak alapján megbízható hitel-
 teltebbé és földadók katalógus készítésé-
 gyan a két cél elérésre is egymagában
 fel a tagozat kötelessége, mert a
 földteltebbé a földváltás jogában

is hitelének; a jó köznevelés az igazság
 megadóztatásának nyitányul kétku
 eszköz. Elmű az mind jellem, azok tud-
 hatján legyittan, azik földet, eladnak
 van vesznek, nem külvintem azok, azik
 kötszint adnak van vesznek; sokno-
 rosan to-paytalva azt, hogy a birtok
 állapot éavarságo nemmi bajnak,
 fenakadásnak forrása a mily itö-
 ventesség, kötséggel jár, míg yoru-
 esesen, átvégződhetnek em Teleröringü
 ábricson, avam betáblásáron.

Es mindezek dorczáru, leás.
 messze is perindimk, slem kajlunadó egyöt,
 slem törekvés nem tartump arás kellek-
 tiv alaktan, akás yörvángoson aron

néző, hogy a támogatás nyugodt és állandó
 terület felelősségét és az új irányú
 előítéletek veszélyeinek könnyebb
 köztársaság. Ez az ottani fogva,
 ha más köztársaságok által képeztek new
 járulnak hozzá. Magyaroktól a földmű-
 vesektől hiába várjuk, hogy a cél-
 szerűség miatt megkezdjék, mi-
 kor a legjelentősebb reformokat is
 csak földes birtoknyomással végre-
 be. És ennek köröit nemcsak a bit-
 tozások viselik, hanem megint az
 egész köztársaságunk.

De előítéletekkel és morális
 birtokosok közötti közönség és az új
 nyelvi, való, avtomatikus és
 és bencsrepedésnek, még mindig

az új idők megpróbáltatott követelemé-
nyei egyre erősebb követelemek és es-
venyesebbek követelemek, esztendőnk elér-
kezett az ideje. Minint a gazdasági
eszmék egyik közéletünknek aktív-
alás képviselője vállalkozik: A guda-
sági függetlenséget és önállóságot e-
gyedül biztositó a közünk gazdasági
pivótálásához vezető forogtató téglye-
ges megoldásra elv maradjon a tö-
vábbra is platonikus kívánságunk

III

A gazdasági kodis mai rendse-
rén is pedig a kistesteknél tehát
okvetlenül való eladni kell. De mi-
vel az a múltból erős, sőt elozabít-
hatatlan követelemek jüti öme, ezen
szálatot csak egykoros általános

ulján szabadditkozó fel. Ennek pe-
 dig egyetlen módja a lajtorlás kezes-
 tül irtele minden eszérel s min-
 den arra hivaltt feigy esök közrenni
 ködésével.

Ma napság a földbirok és kivás
 az év tizedre adt elhony azolt yada-
 sági kérdések vannak felszinen. Ezek
 uralkák a törvényhozás és takadol-
 ni tevékenységet egyaránt.

Hazánkban mezőgazdasági
 jellegűt fogva, — mind azt ma-
 fentebb is előadlák — legfőtt va-
 gyoni erőforrás a földművelésbe
 gyökerezésük le' volnos keményte-
 rebb tevé, minthogy oly országban

meynel jó léte, sőt fenntartása is
 jó formán, a földjövendőségi régió alap-
 oszt: számára kellene mindazok fel-
 nyezőkkel és befolyásokkal, amelyek
 a földművelés és vele kapcsolatos me-
 sögnyerés gyakorlati előmozdítására.
 Emlékeztetve a földművelésre emelkedő
 a legfontosabb állami és társadalmi
 gyakorlatok is juttatásra: az ide való
 tudományokra, fiziológiára, ápolásra
 a gyakorlati ismeretek és tapasztala-
 latok központjára lenne a feladat.

Alig van, a tudományok, a
 közorvosi alapról alyan ága, mely köf-
 velen, avam közvetlen a földmű-
 velés kérdésével összefüggésben nem

állom; de viszont alig van a közér-
 tetnek olyan területe, melyen az elemi
 jogok megradása, mintaságai
 a sajátos viszonyok az évek óta tar-
 to gondosági válságok miatt, úgy
 semmi valószínűség, mint éppen
 a földművelők megradása. És mégis
 itt észlelhető a legnagyobb kétség,
 pedig kevés megfigyelés itt is elho-
 rítható leírások mindenféle
 dolgok, amelyek a megfigyelt
 rokban, és az intézményekben és a
 köznevelés utalható fejezésekben feje-
 lenek.

Igaz nem látható, hogy a
 holsem úgy, mely az családítás, mint

Éppen a földművelésnél, mert a paraszti
munka a levegőnek megváltozott viszonyok
között is szívesen meggyógyodik a ha-
gyományokhoz. Ez azonban nem vál-
toztathat a dolgok érdekében. A ve-
zetés feladata éppen abban áll, hogy
ne ilyen férces hitteket az embereket ok-
kol-móddal kiképzje a jövőre.

A múltkorban, nevezetesen
az első birtokrendelési (1836. V. X.)
közvetlen cikkelyeknél megkezdta-
latot kezdve egészen az öltözéséig
vagy felcig a birtokrendelési ügyek,
már közreműködésükkel fogva is, igen
bátrán működésükben részesültek.
Az akkori legjobb publicisták, jót-

ludóssok, köblabirák, kispfi és usa-
 dalmai négyesek, a Zagorító arcvonó és
 közül is fötten, kiváló műveltet,
 szaim talon jötekezéssel gyorropi fötten
 a bírtok rendezéseket tárgyú iródal-
 mot. Erednek a műveinek nagy
 része most már csupán a történetek
 a legfejesebb kultúr történeti jellegtö-
 seggel bírnak. Gy az a tény való te-
 vékenység mind jellemű, mind
 példig a magasztalban egyre alább
 szállott a magdusom gyűjtemény
 szűnt. Ma már Magyarországon gyi-
 rangosan, csak itt-ott fordul elő el-
 velve enyhokás közösítása.

Ennek az eléjje yomoni je

CSÁTHY FERENCZ K. T. DIREKCIÓN.

levegőnek okot is kívánjunk adni.

Az egyik az, hogy a birtok rendezésnek, az ország erdély és Kárpátok részének kivételével, hozánkban kisebb mértékben még 48 előtt, korán a föld-felgyabacditását megelőző időben, nagyobb részben pedig 48 után, kívántképpen pedig az alkalmi árszámokra beálltának első jótizedesben ritkán keletkezett. Azóta pedig az ország egészében az ilyen fajta feladatokkal alig találkozhatunk.

Ugyis pedig annak dacára, hogy Magyarországon a köznevelés ügyintézés - a tanosítások s egyéb birtok - rendezésnek előfordulása óta bevétezősleg,

ma is akadna ilyen munka bőven
 és fogyni, csak kalábrázárnak ele-
 gendő vállalkozók, akik a tagorítási-
 munkák, a közlekedés fejlesztésének a
 nép körében propagandát stíriál-
 noinak, a munkát magán közme-
 rleje és ambícióval végrehaj-
 tónak. Akert imé de a dolgot a Földet
 be is, hogy a közvilágítás elő kell
 készíteni az ily akciókra is, minthogy
 a köznevelés jóformán még meg-
 közeli töltés sincs helyes fogalmon
 az ily művelés helyes megvalósá-
 ság és természeti körülmények között
 lauságának fogva, eddig van min-
 den nyitásonak.

Vanak ugyanis elég va-
 s-

CSATHY FERENCZ K. T. DEBRECEN.

megyék, egész vidékek ahol az utolsó idő-
 ből sebbel - lottal nyitva itott nyoma.
 vezet: „Halálrend bevezetése”, „ho-
 tarosítványok”, „Súlyosítványok” ömleszté-
 sek csak címek viselték a tagosítás-
 nak fényes pedig a legtöbb helyen csá-
 páni szabályozással kapcsolatos kísér-
 lesek történtek a volt földesúrnak és
 a volt urbárokak földjei között. Ugyi-
 gazi tagosítás csak kevés helyen s fő-
 leg az Alföld nagyobb határos birtok-
 közegeiben ment végbe, ahol a tag-
 birtok a kanyai becsesrebb gar-
 dalókiságnak vetette meg alapját.
 Itt is a legtöbb helyen a közlegelő
 fentemotott és csak kisebb körűl

sok kintlódás és pörösködés után fel-
 osztás alá. E kélszeres a roppant
 nagy igazalmattal lefolyt munkák a
 birtok megosztását a birtok álla-
 potjából fesszorgulását példányo-
 sít. Nyújtott beosztás, általánosított,
 új kataszteri munkálatok készítés
 vonat. magán után, nagy műveltség
 en általános a közfegyver egyaránt
 jókoros költségeket okoztak.

Egyébiránt esernék a birtok-
 rendelkezési művelésnek tulaj-
 donosi képei cégi és értelme alapján
 abban rejlet, hogy a vő földesurak
 birtoka a vő nobilitásról végre
 elrönlőnítettek. Ahol azután a földes-
 ur és a mérték okkal-móddal

érvényesíthette befolyását, ezzel kop-
 csolatban az úrbéreszek birtokad is
 tagoztatás alá került. Ekkor a községek
 felállítását is járta, melynek helyesen
 felhapták a tanyai gardát is, mely-
 penaportban jobban guardálkodhat-
 nak és sokkal ptekesebbé vált a föld.
 Az ilyen helyek inkább a kivétel
 közé tartoznak. Most már nyomják-
 lányán, hogy az államossal nem men-
 tek be a tagozatba, de már késő,
 újra kezdési megpróbál.

Magyarországon 1832-6 évi
 birtokrendezés törvények (VI és VII t.c.)
 az 1871:4 III. sz. jogszabály a tagozat
 beállításáról. A módosítás nem annyira

a legyező, mint inkább az eljárásról
 beszél, a mennyiben, a birtokrendezésről
 mégis a köznyelv által kövölt kivétel
 ez az 1872-ben felbontott törvény-
 nyelvi hatáskörbe tartozik. Itt szem-
 ben fordítva is jelentkezik a régi
 gyakorlat, mely szerint birtokrendezés
 munkálatait csak oklevéllel minősí-
 tők valósággal és végrehajthatók.
 Sajnos azonban, hogy az új minis-
 terialkot, főleg mérnökök hívására
 hívott fenartottak.

Ha a birtokrendezésről
 mégis egy új nyelvi rendelkezés-
 len való volna, már az is min-
 telen, hogy tovább az egyidejű kité-

Fele'zokadt magyar nemzetnek sikerült
 rövid ürességre, noha utoljára e-
 lőtünk hazreállításának más nepe-
 dik év tizedében volt az ország, még olu-
 vón a területében üresség bűvölgének.
 Mások voltak az időpontok és más
 az eljárás is Magyarországon, mint
 Erdélyben. A többet közt Magyarorszá-
 gon a tagorvos meyevezdhetősége
 akkor a feltételhez volt költve, ha
 a tagorvosát kívánók birtoka a tago-
 sítandó hotárnak fele részét feje;
 míg Erdélyben csak $\frac{1}{4}$ re zárt
 alá, melyben a köpégi, közintézet,
 köztársasági, erdélyi testületek és
 kis román birtoka is korá' zónai-

lódott.

Példét hozánkban csupán az érdektel birtokokok föltörvényekhez való járuláson nyúvni lehetett fogó támogatásról. Az újabb idevonatkozó törvényhozás intési kedvén azonban már változást tapasztalunk és hatarozottan felismerhető benne a támogatást paroló tendencia*.

Az idevonatkozó 1908 évi VII és XXXIX §. cr. érteleiben a földművelésügyi miniszter az érdektel birtokokok 1/4 kivánságára pseudicipla támogatás, amennyiben közzérsejeltől fenitörvényi. Ha nem lóga vörsejesek, ha nem ló érdektel birtokok.

* V. ö. Bopky: Jantörvény 50. §.

szokások felvételére kerde megjelölésére
munkalétszámát.

Minthogy a fentiekből kitűnik a
szaporítás kérdéseinek gyökéres meg-
oldása az ország gazdasági ^{erőforrás} me-
léseire az újabb anyagok hangor-
zotot, köbtermelés megváltoztató-
sára a föld és a víz és közep. birtok pro-
duktivitásának növelésére a leg-
jöttékonyabb hatást gyakorolja.

Mindezenáltal a szaporítás nép-
sűrűtlenséget, melynek meg-
aradályozása nem csupán nép-
sűrűtlenséget is vetek igénybe.
A népben beteggyökerezést, elcsúszást
minden változtatással, újítással

szemből, az elkerülő kőhöz, melyet
 két felfordított, kőrösvíz a jó föld
 elvételét váró fűvel, nagy
 gályákkal szőlővel és nádos szőlő
 kecskétől ritkítanak. Az a szociális
 szempont, hogy így sokan nyugodt
 nagy földhöz jutnak, mint például
 az ellenjavaslat. „I. i., ha sok helyen
 fennmarad a birtok elaprózása, nem
 annyira jelentős a birtok nagy-
 sága”, mint Bozóky megmunka-
 rázza.*

Legfőbb agitációt azonban
 a földön és a munkások fejében ki-
 kellene, mint más esetekben,
 azért merészen felváltani a fűvel

* V. ö. Földművelésügyi Min. 57. l.

egyek kisebb földdarabokkal szivesebben
megválnak a tulajdonos, mint az egy
nagyobb levő nagyobb terjedelmű bi-
zottság. A communitatis elcsúszta-
módok azok azonban mindenképp
veszítve elütköz a képviselő
holodára, nemcsak a tárgyat ed-
dig elhangzott meggőzéstől valóan
megváltozását fogja eredményezni.

1362/193

CSÁTHY FERENCZ K. T. DEBRECZEN.